

intervju tjedna

SLAVKO KULIĆ

● POZNATI ZNANSTVENIK I SINTEZOLOG, O OSTVARIVANJU SVOJIH CRNIH PROGNOZA, PROMAŠENIM IDEJAMA VLASTI TE O HRVATSKOJ IZMEĐU ZAPADNOG EKSPRESIONIZMA I REAKCIJE STALJINIZMA

HDZ i SDP razorili su industriju, a HSS poljoprivodu

S prof. dr. sc. Slavkom Kulićem, poznatim hrvatskim znanstvenikom i sintezologom, razgovarali smo o ostvarenju njegovih crnih prognoza i šansama Hrvatske da konačno zaustavi višegodišnji pad bez kraja.

▼ Jesmo li dotaknuli dno? Vi stalno govorite da će biti još gore, vrijedi li to još?

- Hrvatska je po svemu došla do dna, usprkos brojnim upozorenjima da se to ne dogodi. A vremena smo imali. No za sve ono što govorim o toj temi, u javnosti se gotovo i ne zna. Moje je mišljenje da je potrošeno sve ono što smo mogli od Europe i svijeta tražiti u smislu dužničko-vjerovničkih odnosa. Također, usporedno s tim, potrošili smo i supstancu, jer se dio dugova, isplata i uplata u proračun koristio s naslova rasprodaje nacionalnog bogatstva. Moje je mišljenje da se nije vodilo računa, nego se išlo paralelno s inozemnim dugom i s rasprodajom imovine. Što se tiče društvene proizvodnje, ona je pala na dno, a proračun se nije mogao puniti iz trgovačke orijentacije hrvatskog društva jer proizvodne do danas nemamo. Bez proizvodne organizacije i orijentacije Hrvatska nema nikakvu budućnost što se tiče izvjesnosti naroda na ovom prostoru.

▼ Tko je Hrvatsku doveo u takvo stanje, zašto ih ljudi iznova biraju na izborima?

- Mogli bismo kazati da je u ovu situaciju i okolnosti Hrvatsku dovela politička i finansijska oligarhija, jer je bez znanja Sabora i naroda stvarala inozemne dugove te isto tako rasprodavala imovinu.

▼ Koliko ima istine u istraživanjima koja Hrvatsku svrstavaju čak i na deseto mjesto najgorih ekonomija u svijetu?

- Onaj tko je to ocjenjivao, zapravo nije daleko od istine. To više što mi još uvijek nemamo svijesti o sebi i okolnostima u koje smo ušli političkim odlukama koje imaju kulturne i materijalne posljedice na život na ovom prostoru.

▼ Kako ocjenjujete najavljenu poreznu reformu koju pokreće ministar Lalovac?

- Mislim da nije problem samo u Ministarstvu financija, koje se bori s proračunom. Proračun kao okosnica političke preokupacije nije dovoljan. Ono što se očituje kroz proračun jest to da nema sredstava za njegovo punjenje te da smo i dalje u debelom deficitu - trošimo više nego što stvaramo. Poluga političkih odluka ne može biti samo na Ministarstvu financija, nego i na drugim ministarstvima - od Ministarstva gospodarstva nadalje. Ono što nam se očituje kod ministra Lalovca, to su samo posljedice. Novca nema, a ne može ga ni biti jer nismo orientirani na stvaranje novih i dodanih vrijednosti tenu izvozu da bismo došli do novca za punjenje proračuna, odnosno smanjili deficit. Prema tome, nije problem u ministru Lalovcu, nego u predsjedniku Vlade, koji bi trebao koordinirati ministarstva i doći do rezultata. Zaključno, mi i dalje nemamo suverenitet ni mišljenja nad vlastitim sadržajem, time što se uopće događa kod nas u području politike, ekonomije, prava, sociologije itd.

KONAČNA POKRADENOST

▼ Porezna reforma - da ili ne?

- Ne, od te reforme neće biti ništa. Reformiranje i restrukturiranje - ta dva pojma još nitko u hrvatskoj stvarnosti nije razumio. Zato se i stoji na mjestu. Oni nisu ništa drugo nego marginaliziranje Hrvatske na rub globalnog sustava kapitalizma u Europi i svijetu. A odluke o marginaliziranju donosi naša vlada na zahtjev onih koji to od nas traže - Europske unije i svijeta. Mislim da mi nismo razumjeli svoju poziciju između staljinizma i imperijalizma. Sve što je Hrvatska postigla, stekli smo plasmanom svoje proizvodnje na istočnoeuropejska tržišta, a to je politika po-

Razgovarao: Igor BOŠNJAK

PP

U ovu situaciju i okolnosti Hrvatsku je dove la naša politička i finansijska oligarhija

ništila. Otvara se pitanje - pita li se itko u kakvoj je poziciji hrvatska stvarnost danas, između imperializma u ekspanziji i reakcije staljinizma da zaustavi i poništi sve ono što je postignuto na tim tržištima.

▼ Što biste prvo učinili da možete nešto mijenjati u ekonomskoj strategiji RH?

- Odavno objašnjavam da nije problem u strategiji, nego u koncepciji, s obzirom na to da i nemamo koncepcije kao objektivnog odmjeravanja onog što jesmo u gospodarstvu prema onome čemu težimo, znači, dugoročnih ciljeva. Tamo gdje nema koncepcije, od strategije ne može biti ništa osim ovoga što se događa - da se ništa ne čini. U tom smislu nemamo ni sustava gospodarskih odnosa, onoga što treba biti kriterij i sredstvo usmjeravanja ljudskih i materijalnih snaga u Hrvatskoj spram tako postavljenih ciljeva. S obzirom na to da nemamo dugoročne koncepcije razvoja života, a još manje koncepcije gospodarskih odnosa, govoriti o strategiji znači govoriti ni o čemu. Jer strategija se ne piše, ona je činjenje. Mi se nalazimo u jednom rascjedu, mjestu da bude sve raspoloživo do konačne pokradenosti.

▼ IDS sprječava reformu državne uprave jer želi ured samo za Istru, HDZ ne dopušta smanjenje broja županija - kako u takvoj državi uopće provesti neku reformu i napraviti nešto dobro, u bilo kojem smislu?

- Rekao sam da se ne može provesti reforme i reformiranje jer bi to bilo marginaliziranje. Promjene stanja nema. A ta promjena treba krenuti od državne strukture. Prenapučenost ili prezaposlenost u državnoj upravi jedino je sigurna za plaće onih koji tamo rade. Iako mi ne budemo znali smanjiti taj neproaktivni

SVE JE ZA NOVAC

Nismo svjesni da rat za prostor traje

U zadnjih petnaestak godina pridružili ste se manjem broju ljudi u svijetu koji institucionalno promišljaju drukčije viđenje svijeta. O čemu je riječ?

● - Riječ je o tome da život na Zemlji ne može opstati na način koji ljudska vrsta danas promovira u smislu geopolitičkog tipa razumijevanja života. Nasilje i pohlepa spram prirode i spram života ne daju nikakvu izvjesnost životu na Zemlji. Oko svega onoga čega je sve manje na planetu, sukob je sve jači. Prema tome, ti sukobi počinju u povodu onoga što se naziva bitka ili rat za prostor i preostale izvore. Znači, to moramo očekivati jer su na pomolu ratovi koji će biti vrlo razorni u smislu dolaska do onoga što je preostalo za ovaj tip civilizacijskog ustroja. Ljudska se vrsta pokazala organiziranim neprijateljem spram prirode, a i spram života. Moćni prema slabijima. Znači, živimo u civilizaciji u kojoj je sve za novac, s tim što je novac otuđen, i najveći broj ljudi na Zemlji ostao je bez tog sredstva za život, koji je sve skuplji i neizvjesniji. Rat za prostor traje, a mi toga nismo svjesni. Možda je svjesna naša politička i finansijska oligarhija koja se priključila zapadnom ekspanzionizmu, a plaća cijenu staljinizmu za zabranu izvoza.

dio zaposlenosti i stvoriti produktivnu zaposlenost, to će nam učiniti EU ili Europska komisija. Ali ne preko ove vlasti, nego preko one koju će postaviti EU. A ako na to pristanemo, onda nas čeka golem broj nezaposlenih iz državne uprave, prema mojoj procjeni 60-70 tisuća, plus u ostalim sektorima, od bankarstva nadalje, tako da očekujem daljnji rast nezaposlenosti. A ja u nezaposlenosti ne ubrajam samo radno sposobne nezaposlene. Nezaposlenost je proces raščovječavanja hrvatske stvarnosti, bez obzira na potencijalne mogućnosti koje imamo i u finansijskom kapitalu, koji se nalazi s druge strane granice, u visini od 348 milijardi kuna, a nama je nedostupan. A taj naš isti novac posuđujemo, uz mnogo veće kamate, od onih kojima smo ga dali na čuvanje.

▼ Koliko je pogrešna bila prvotna konceptacija da će Hrvatska živjeti od turizma, po vezanog s domaćom poljoprivredom?

- Jedan od najvećih promašaja je što se smatralo da će trgovačkom orijentacijom

PP

Hrana, lijekovi i voda bit će preduvjet opstanka u idućih 20, 30 ili 50 godina

Hrvatska dobiti sve, te da treba napustiti proizvodnju. To je prvo raskrije gdje je vlast pogriješila. A što se tiče onoga da ćemo živjeti od turizma, tragična je i država i društvo koje čeka prihode od turista, jer oni imaju za potrošnju, kulturu, a ne ono što smo mi očekivali, a nismo dobili (pečenu jajetinu, kašetu piva).

▼ Koju industriju razvijati u Slavoniji i Baranji? Što tu može biti konkurentno?

- Zna se da su i HDZ i SDP razorili industriju, a HSS je razorio poljoprivrednu. No ne možemo govoriti ni parcialno - hoćemo li poljoprivredu ili industriju. Bez koncepcije dugoročnog ustrojavanja gospodarskih donosa na potencijalima koje imamo u poljoprivredi i industriji, pa i u tzv. postindustrijama, ne možemo ništa. To možemo samo kada u Saboru postignemo konsenzus o dugoročnoj proizvodnoj orijentaciji hrvatskog društva. Pod uvjetom da dodemo do naših sredstava, jer ćemo doći do toga, i već sada smo u tim okolnostima, da moramo plaćati višu cijenu kapitala ili da radimo za nižu cijenu rada. Osim u slavoniji smo i razorili industriju, a poljoprivredu tako osiromašili da smo razbili kombinate koji su imali standard svjetskih razmjera te sada pokušavamo od prezaduženog seljaka praviti nekakvu poljoprivrednu proizvodnju, a u samom se startu zna da ono što proizvodi ne može doći na tzv. europsko tržište. Nama to tržište od 500 milijuna ljudi ne znači ništa jer nemamo proizvodnju. Ni u poljoprivredi i industriji, ni u društvu.

ZEMLJU NE SMIJEMO DATI

▼ Ima li budućnosti za poljoprivredu, granu koja sve više gubi korak s jeftinim proizvodima koji stižu iz uvoza?

- Točno je. Ako dodemo do tog konsenzusa u Saboru, još uvijek imamo poljoprivredno zemljište kao kapital koji ne smijemo otuditi. Ako dodemo do toga da nam drugi kupuje poljoprivredno zemljište, onda smo izgubili posljednje uporište svoga opstanka, jer se zemljište ne prodaje. To je još jedini preostali kapital i u Slavoniji i Baranji, ali i u cijeloj Hrvatskoj, da ne dode, ono što kažemo - ispod crte, da izgubimo uvjete za bilo kakvu proizvodnju, pa makar se radi o poljoprivredi i povratku tamo gdje smo nekada bili, kada smo od toga mogli živjeti. Zemlju kao kapital ne smijemo izgubiti, ona ne smije biti neobradena, nego mora biti u funkciji proizvodnje i poljoprivrede kao pretpostavke za industrijsku proizvodnju i preradu hrane, jer će hrana, lijekovi i voda biti preduvjet opstanka u idućih 20, 30 ili 50 godina.

▼ Mnogi i u Slavoniji imaju dojam da ih potezi države vrte u krug: na jednoj im se strani omogući neka olakšica, a na drugoj odmah nešto oduzme. Postoji li ikakva ozbiljna ekonomска ideja u hrvatskoj vlasti posljednjih desetak godina?

- Ne, sve ideje koje su bile na tom planu isle su u smjeru zaduživanja i rasprodaje imovine, na supstanci koju smo duboko načeli. Treba zapravo zaustaviti te odluke hrvatske političke oligarhije jer oni kraja nemaju. A to što se čini, čini se u funkciji i interesu projekta vladanja, a nikako ne projekta razvoja života na prostoru Hrvatske.

▼ Za vas kažu da ste katastrofičar, no, nažlost, ostvaruje se gotovo sve što ste najavljivali. Kako ćemo živjeti nakon sljedećih šest, sedam ili deset godina?

- Ne samo prije šest-sedam godina, nego i prije 20 ili 50. Mene je vrijeme potvrdilo. A živjet ćemo sve teže. Ulazimo tek iduće godine u područje egzistencijalne anksioznosti, straha od sutra ujutro. Jer trošimo supstancu, a ona ima kraja. Hrvatska nije prebogata da je ne možemo lako potrošiti. Sto smo u lošijem položaju, zapravo ćemo sve morati davati za sve nižu cijenu, pa i poljoprivredno zemljište ili bilo što drugo. Problem neoliberalne eutanazije, koji je Hrvatsku zahvatilo 1991. godine, traje do danas, jer je sve raspoloživo za sve nižu cijenu. ■

kolumna

POD REFLEKTOROM

Piše: Milivoj PAŠIĆEK

Sve više laži i obmana

Sve je više spletki i laži, a sve manje istine u sanjanoj nam Hrvatskoj. Neki ne vide i ne čuju kad bi morali vidjeti i čuti, ne sjećaju se kad bi se morali sjećati, govore neistine, a znaju što je istina, a neki svjesno zaboravljaju što su još jučer rekli. Eto, koalicijski se izljubili Karamarko (HDZ) i Kosor (HSLS). Kosor, koji trgovinom spašava ministranku, potom lupata kako će u prvih šest mjeseci provesti sve reforme, napraviti zajednički gospodarski program i da prvi put u 20 godina imaju stručnu a ne partijsku vladu. Kao da pruža još jedan dokaz da HDZ nema gospodarski program.

U ljubavi HDZ-a i HSLS-a Kosor uživa pa kaže: "Bit će stručna vlast, upisali smo u sporazumu da ćemo napraviti pisane kriterije za izbor ljudi u vlasti. Bit će u vlasti samo ljudi koji su dokazani u svom poslu." Ali samodopadnog Kosora demantira ugovor, u kojem u svemu tome nema ni riječ! Pohvalio se i kako će im pripasti mjesto ministra. Onda mu je šef Karamarko opatio šamarčinu kako se to nisu dogovorili, pa se javio Kosor i izjavio da to nikada nije rekao! Cirkus ide dalje. Na krilima HDZ-a Kosor koristi medije pa se hvali da su u Zagrebu sami izšli na izbole i da imaju sedam mandata. Javi se Branko Hrg, predsjednik HSS-a, i podsjeća ga da su koalirali te da su dva mesta njihova, a jedno nezavisnog kandidata. Karamarko otvara i drugi kolosijek za neistine i spletke. Nakon što je predsjednik Josipović smijenio svog savjetnika Dejana Jovića, proziva ga da je na Pantovčaku držao protivnika hrvatske neovisnosti i podupiratelja

Mnogima je glava i dalje u pijesku. A moral, ta hrvatska ruševna kula, svojom prašinom polako zatre osnovne ljudske vrijednosti...

Slobodana Miloševića. Predsjednik brzopotezno odgovara kako je Jović bio savjetnik i HDZ-ovim ministrima Miomiru Žužulu i Kolindu Grabar Kitarović, kandidatkinji za predsjednicu Hrvatske. Karamarko nije rekao javnosti kako je u vrijeme Jovića-savjetnika bio čelnik sigurnosnih službi. Pa jesu li u službe obavile svoj posao kako treba i je li čelnici SOA-e Karamarko tada znao o Joviću nešto drugo negoli što zna danas? Još je neuvjerljivija gospođa Kitarović, koja kao da se našla u bajci Kolinda u zemlji čudesa, pa najprije reče kako joj Jović nije bio savjetnik, pa onda da ga je naslijedila, pa potom da se i ne sjeća dobro, ali se sjeća da mu je željela otkazati. A točno je to kako joj je Jović bio savjetnik, preciznije, vanjski konzultant, te kako ga je razriješila nakon što je godinu dana radio za nju, ali na njegov zahtjev. Tako gospođa Kolinda nastavlja svoj pohod na Pantovčak u maniri "teških pitanja", u koja je počesto uvaljuje baš šef Karamarko, kojeg na skupovima zove i "drugi Tomo". A nije tome tako davno da je među Hrvatima bio, također HDZ-ov, "drugi Ivo".

To su samo neki koji se ne sjećaju, koji ne znaju, koji se spotiču o vlastite spletke, iznose neistine. Oni drugi, pak, ne čuju i ne vide. U Dugopolju su igrali loptogurači Hajduka i Rijeke. Bilo je svega. Kažu da je u tom ludilu moglo biti i mrtvih. "Osim oštećenja stolica na stadionu i bacanja dijelova u natjecateljski prostor, nisu zabilježeni drugi sigurnosno značajni događaji prije, u vrijeme i nakon utakmice..." stoji u priopćenju Policijske uprave splitsko-dalmatinske. A navijači Hajduku su skandirali: "Šugava Rijeko, smrdljivi grade, pobit ēu pola twoje Armade. Šugava Rijeko, puna si Srba, ne brini, Rijeko, ima još vrba!" U ime Hrvatskog helsinskih odbora sve to evidentira i Ivan Zvonimir Čišćak, čiji su promatrači, u okviru projekta "Izravna prevencija navijačkoga nasilja", bilježili zbivanja na utakmicu. Navijači su sve ponovili još nekoliko puta. Bacali na igrače stolce, boce, upaljače, sve što su imali. Ni sudac, ni delegati, ni organizator, ni policija nisu reagirali. Sudac je prema pravilima morao prekinuti utakmicu, policija je moralu isprazniti gledalište. Glava je ostala u pijesku. Ne daje li se tako signal kako je takav obrazac ponašanja dopušten? Moral, ta hrvatska ruševna kula, svojom prašinom polako zatre osnovne ljudske vrijednosti. Morali bismo znati da proces obezvrijedivanja vrijednosti rezultira vrijednosnom krizom. A ona uvijek prijeti neprocjenjivim negativnim posljedicama.